

DE SOMNIO REGIS NABUCHODONOSOR.

340 Videbas, rex, et ecce statua una stabat coram te, cujus aspectus terribilis erat valde. Hujus, inquam, statuæ caput erat ex auro, pectus et brachia de argento, venter et femora de ære, tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis erat. Videbas ita, donec abscisus est lapis de monte sine manibus, et percussit statuam illam in pedibus ferreis et fictilibus, et comminuit eam. Lapis vero hic qui percussit statuam illam, sicut Daniel dicit (cap. ii), factus est mons magnus, et implevit universam terram. Lapis igitur qui abscisus est de monte sine manibus, Christus est, qui sine carnali opere originem duxit de generis humani massa peccatrice. De quo lapide bene dicitur quod mons magnus factus sit, et universam terram impleverit, quia Evangelium, quod Dominus Jesus condidit et discipulis suis ut prædicarent tradidit, universum orbem implevit, sicut idem discipulis suis dicit: « Ite in universum orbem, prædicate Evangelium omni creature (Marc. xvi). » Verumtamen mons iste lapis parvulus erat, quando in Judæa tantummodo Deus notus erat, sed hic lapis mons magnus efficitur, quando « a solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini (Psal. cxii) » prædicatur, « nec est qui se abscondat a calore (Psal. xviii), » id est a prædicatione ejus Evangelii quod prædicatum est per apostolos universo orbi. Lapis ergo effectus est mons magnus, et implevit universam terram, quando secundum Isaiam prophetam (cap. ix) ille qui puer natus est nobis, et filius datus est nobis, stella demonstrante de caelo Deus excelsus apparuit per universum orbem. Lapis, inquam, iste, id est Christus, crevit in montem magnum, quia omnes gentes quas ipse fecit, modo veniunt et adorant eum, et glorificant et laudant nomen ejus in æternum. Sed jam nunc videamus quid significet illa statua quam lapis iste percussit et comminuit, quia tam admirabile somnium, et tam insolita visio, sine pondere magni sacramenti regi Babylonis nullatenus ostensa fuit. Caput, inquit, ejus ex auro, pectus et brachia de argento, venter et femora de ære, tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis erat. Ista ergo statua in septem partes est divisa, et ex quinque materiis videtur esse constituta. Si igitur per istam statuam hoc sæculum figuratiter accipimus, et si per septem partes ejusdem statuæ, vel per quinque materias ex quibus hæc statua constat, quinque vel septem sæculi ætates intelligimus, probabilem sensum et rationabilem intellectum habebimus. Illi enim homines qui fuerunt in prima sæculi ætate ab Adam usque ad Noe, quasi

caput aureum exstiterunt hujus statuæ, quia sicut caput est principium corporis, sic ipsi erant initium sæculi sequentis et humani generis, vel quemadmodum aurum ob dignitatem sui eminet metallis omnibus, sic illa prima ætas sæculi gloriosior et excellentior fuit cæteris futuris ætatibus. Per argentum vero, quod est secunda materia post aurum, secunda ætas sæculi, quæ fuit a Noe usque ad Abraham, intelligitur. Quia sicuti argentum valde inferius et pejus auro esse cognoscitur, sic secunda ætas multum deterior et inferior prima sæculi ætate comprobatur. Denique ob hujus ætatis malitiam Dominus diluvium adduxisse fertur super terram. Per æs vero, quod pro patientia et fortitudine aliquando ponere solemus, tertiam sæculi ætatem ab Abraham usque ad Moysen digne intelligimus, quia in illa ætate viri fortes et patientes inter adversa et prospera exstiterunt, scilicet, Abraham, Isaac et Jacob, et alii quamplures qui præcepta Dei per patientiam et animi fortitudinem fideliter servaverunt. Per materiam vero ferri quartam ætatem sæculi debemus intelligere, quæ a Moyse egregio propheta usque ad David dignoscitur exstitisse.

Quinta autem ætas, quæ exstitit a David usque ad adventum Christi, bene quidem intelligitur in materia lutea et fictili, quæ, quamvis conjuncta esset ferro, tamen et non poterat conglutinari. In illa enim ætate quæ ante adventum Christi fuit, gentilis et Judaicus populus in Judæa simul mixtus exstitit, sed sicut lutum in illa statua non valuit consolidari cum ferro, sic gentilis populus veram concordiam nullatenus habuit cum Judaico populo. In sexta igitur ætate abscisus est lapis sine manibus de monte, id est Christus natus est absque tactu hominis de Maria Virgine, qui percussit statuam et comminuit, id est gloriam hujus sæculi, quam esset vilis et contemptibilis, ostendit. Cum enim dixit discipulis suis: Beati pauperes spiritu, quoniam vestrum est regnum Dei (Matth. v), paupertatem spiritualem prætulit auro et argento, æri et ferro, et omnibus divitiis hujus sæculi. Bene ergo dicitur quod lapis statuam in pedibus ferreis et fictilibus percussit, quia Christus, qui est angularis lapis, per prædicationem spiritualis paupertatis, luteam et cænosam gloriam hujus sæculi ad nihilum redegit et destruxit. Post hæc vero hic lapis crevit in montem magnum, et implevit universam terram, quando Christus per prædicationem Evangelii quod Deus esset, omnibus innotuit per universum orbem.

341 Possumus quoque allegorizando, per septem

membra hujus statuæ, septem hujus sæculi ætates A
spirituali intelligentia accipere. Sane per caput au-
reum statuæ hujus, digne homines primæ sæculi
ætatis intelligimus. Quia sicut aurum nullum habet
colorem nisi naturalem, sic homines illius primæ
ætatis nullam legem habuerunt, per quam Deum
cognoscerent, nisi naturalem: « Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, et proximum tuum
sicut teipsum (Deut. vi). » Per creaturam quippe
cognoscebant Creatorem; « Invisibilia enim Dei,
per ea quæ facta sunt, visibilia ab eis cognoscebantur
(Rom. i), » et omnis creatura animos intuentium
dirigebat ad suum Creatorem. Sempiternæ quoque
et admirabilis ejusdem Creatoris claritas in singu-
lari operatione solis et lunæ, stellarumque appare-
bat, quæ homines, qui non credebant ei, inexcusa-
biles faciebant. Qui enim tantam claritatem et for-
mositatem suis contulerat creaturis, sine dubio
multo clarior et speciosior, et formosior in sua ma-
jestate consistebat. Quia vero in pectore mortalium
cogitationes versantur, non sine causa per pectus
statuæ secundæ ætatis homines intelligimus, quo-
rum prava cogitatio et malitiosa operatio ad hoc
Dei majestatis procurasse dicitur, ut si dici liceat,
ipse Creator creaturæ suæ irasceret, et omne ge-
nus mortalium iniquitate sua exigente aqua diluvii
deleteret, paucis superstitibus dumtaxat remanentibus,
e quibus postmodum totum mundum repararet. Per
brachia autem, quibus labor et fortitudo humani
exercitii solet exprimi, homines tertiæ ætatis, quæ
fuit ab Abraham usque ad Moysen, possunt designari,
qui inter adversa et prospera hujus sæculi, in fide
perstiterunt fortes, et pro custodia mandatorum Dei
magnos sustinuerunt agones, ut videlicet ille patriar-
charum eximius Abraham, qui, sicut dicit Apo-
stolus (Hebr. ii), contra spem fideliter credidit in
spiritu, et nutui voluntatis Dei obediens, terram na-
tivitatis suæ deseruit, inauditam quoque et inasoli-
tam obedientiam antea sæculis et generationibus
adimplere paratus fuit, quando filium suum, in quo
spem repromissionis acceperat, perfectum obedi-
entiæ exemplum nobis demonstrans Deo sacrificare
volebat. In eadem vero ætate hujus magni patriarchæ
Isaac illius exstitit (Gen. xxi), qui cæcitatibus corpo-
ralis flagellum a Deo sibi datum libenter sustinuit,
et sicut quondam Patri suo in oblatione sui ipsius
assensum præbuerat, sic in cæcitate corporali quam
patiebatur, Deo gratias agere satagebat. Propterea
quippe donum prophetiæ ab ipso Deo accipere me-
ruit, et in excessu mentis positus revelatis oculis
cordis Jacob filium suum in his verbis benedixit:
« Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni (Gen. xxvii). »
Quem ergo in spiritu prophetiæ Isaac filium appel-
lat, nisi Christum qui de ejus semine per lineas ge-
nerationum nasciturus erat? Cujus vero agri pleni
odorem Isaac odoratus spiritualiter sensit, nisi ple-
nitudinem divinitatis quæ in Christo, sicut dicit
Paulus, corporaliter requievit? (Colos. ii.) Unde
Joannes, in quo sancti Spiritus erat gratia, de ple-

nitudine, inquit, ejus nos omnes recepinus, gra-
tiam pro gratia (Joan. i). Odor igitur agri pleni est
plenitudo divinitatis Christi. Præterea Jacob in ea-
dem ætate existens, dum duas uxores sibi carnali
conjugio copulavit, quasi Christus duas gentes in
fidei unanimitate sibi sociavit, vel illæ duæ beatæ vi-
tæ, activa scilicet et contemplativa, quantum essent
amplectendæ, nobis insinuavit. Per ventrem vero
æream hujus statuæ, in quo humana viscera conti-
nentur, homines illius ætatis, quæ a Moysen usque
ad tempora apostolorum fuit, designantur, quia sic-
ut infra ventrem multa sunt quæ non patent visibus
humanis, sic ea quæ agebantur sub tempore datæ
legis, nullatenus patebant ad liquidum sensibus no-
stris. Quoniam igitur de femoribus humana propago
egreditur, merito per femora hujus statuæ ætas illa
accipitur, quæ sub tempore apostolorum et primi-
tivæ Ecclesiæ fuisse dignoscitur. Sancti enim apo-
stoli una cum matre sua Ecclesia multos filios tunc
temporis Deo genuerunt. Per fidem et sacri bap-
tismatis regenerationem, et gloriosam Evangelii præ-
dicationem, quam ab ipso Deo didicerunt. Unde et
Paulus quibusdam dicebat: « In Christo ego genui
vos per Evangelium ejus (I Cor. iv). » Et idem in
alio loco: « Filioli mei, quos iterum parturio donec
formetur in vobis Christus (Galat. iv). » Et bene
quidem per femora ærea intelligimus ætatem apo-
stolorum et Ecclesiæ doctorum, quia æs metallum
valde est sonorum. Eapropter et de apostolis dicitur:
« In omnem terram exivit sonus eorum et in fines
orbis terræ verba eorum (Psal. xviii). » Per tibias
vero ferreas statuæ illius, ista ætas intelligitur in
qua nos sumus, quia sicut ferrum dura quæque do-
mat et confringit, sic fervor sanctæ religionis, qui
in sancta Ecclesia amplius solito per gratiam Dei
inolevit, gaudia labentis sæculi voluptates et con-
cupiscentias carnis, fortitudine sancti Spiritus com-
minuit et contrivit. Per pedes autem ferreos et fi-
ctiles qui solent esse extrema pars corporis nostri,
recte intelligenda est ultima ætas, quæ futura est
sub tempore Antichristi. In qua nimirum ætate, sic-
ut Dominus in Evangelio dicit: « Erit talis tribula-
tio, qualis ab initio sæculi non fuit, ita ut in erro-
rem, si potest fieri, etiam electi inducantur, sed
propter eosdem electos ipsi dies a Deo breviabun-
tur (Matth. xxiv; Marc. xiii). » Præterea sicut
ferrum et lutum 342 in unam compagem non pos-
sunt solidari, sic homines illius ætatis in uno san-
ctæ Ecclesiæ gremio non poterunt contineri. Se-
quaces enim Antichristi pravam ejus doctrinam et
hæresim conabuntur asserere, filii vero sanctæ
Ecclesiæ defensores erunt ejusdem matris suæ, li-
deique catholicæ et evangelicæ doctrinæ. Diversis
ergo diversa sentientibus et ad contrarias partes
trahentibus, sicut ferrum non valet into conglutinari,
sic ipsi non poterunt ad invicem concordari. Post
hæc veniet ad judicium lapis ille, qui quondam ab-
scisus est ineffabiliter de monte, videlicet Christus,
qui dudum egressus est de illo umbroso et condensa

divinitatis monte, et de illa occulta sua habitatione. Veruntamen quid faciet lapis ille? Percutiet et destruet statuam istam, id est mundum istum, et admirabili potentia divinitatis suæ in meliorem statum restaurabit illum. Quod autem mundus iste statum quem modo habet debeat deponere, et alium statum meliorem recipere, Dominus in Evangelio manifestat cum dicit: « Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt (*Matth. xxiv.*) » Unde et Paulus dicit: « Præterit enim figura hujus mundi, et quod antiquatur et senescit prope interitum est (*I Cor. vii.*) » Hinc Petrus apostolus dicit: « Adveniet autem dies Domini sicut fur, in quo cæli magno impetu transient, elementa vero ignis calore solventur. Novos vero cælos, et novam terram, et promissa ipsius exspectamus (*II Petr. iii.*) » Inde etiam Joannes apostolus in Apocalypsi ait: « Vidi cælum novum, et terram novam (*Apoc. xxi.*) » Primum enim cælum et prima terra abiit, et mare jam non est. Qui altiori sacramento refici desiderat, qui allegoricis sensibus instrui optat, si ei placet, potest referre allegorice istam statuam ad personam sanctæ Ecclesiæ. Quoniam igitur caput istius statuæ aureum esse dicitur, et quia Dominus Jesus Christus caput sanctæ Ecclesiæ appellatur, non immerito per caput aureum hujus statuæ, ipsum Dominum Jesum debemus intelligere. Sicut enim caput corporis principium esse non ignoramus, sic Dominum Jesum Christum caput esse et principium sanctæ Ecclesiæ non dubitamus. Præterea quemadmodum membra humana nostri corporis a capite reguntur, ita fideles Christiani, qui sunt membra sanctæ Ecclesiæ, a capite suo, scilicet Christo, si ei obediunt, ad salutem diriguntur. Per pectus autem statuæ hujus, bene quidem sanctos apostolos intelligimus, quia in pectore solent secreta consilia abscondi, et sancti apostoli secretorum Dei exstiterunt conscii. Unde et ad eosdem apostolos Dominus dicit: « Omnia quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis (*Joan. xv.*) » Et alio in loco: « Vobis, inquit, datum est nosse mysterium regni Dei (*Matth. xiii.*) » Hinc est quod Joannes apostolus revera occultorum Dei reserator intus, super pectus Domini Jesu recubuit, qui postea fontem diviniæ sapientiæ, quem de eodem pectore hauserat, nobis eruclavit. Per brachia vero quibus humani laboris fortitudo exprimitur, recte sancti martyres intelliguntur, qui pro amore cælestis patriæ fortiter dimicaverunt, et usque ad sanguinis effusionem intentione gloriæ Dei sibi ipsis non pepercerunt. Per ventrem autem æreum, sanctos confessores et modernos Ecclesiæ doctores accipimus, quos repletos omni spiritali scientia et sapientia, et sancta prædicatione non ignoramus. Sicut enim in ventre concreti humores ex cibis superiores partes corporis et inferiores infundunt et nutriunt, sic sancti doctores vitas sanctorum qui ante eos fuerunt descripserunt, et nobis spirituales regulas secundum quas vivere debemus, tradiderunt. Sane, sicut aiunt qui lineamenta et naturam humani

corporis diffiniunt, propago nostræ carnis de femoribus egreditur, et propterea ordo conjugatorum fidelium, qui in sancta Ecclesia continetur, per femora hujus statuæ intelligitur. Isti enim quibus concessa est facultas gignendæ prolis, sic utuntur in sacramento nuptiarum conjugalibus actis, ut tamen nullatenus Deum excludant ab habitaculo suæ mentis. Per tibias vero ferreas et fortes, intelliguntur religiosi viri cælibem vitam ducentes, quia sicut tibiæ totam corpus sustentant et portant, sic ipsi orationibus ad Deum fuis sanctam Ecclesiam adjuvant, et eam assiduis deprecationibus Deo commendant. In pedibus autem ferreis et fictilibus extrema et debiliior pars, quæ in sancta Ecclesia est, debet intelligi. Illa scilicet pars quæ neque alligatur vinculo conjugali, neque renuntians mundo tradere se vult servitio Dei. Tales enim accepta libertate peccandi, quamvis se credere Deo confiteantur, tamen, nec pro timore, nec pro amore ejus, a peccatis cohibentur. Illi igitur quasi ferrei et fictiles sunt, quia, licet fidem habeant, tamen opera fidei nequaquam faciunt. De quibus bene Paulus dicit: « Constitentur se nosse Deum, factis autem negant (*Tit. i.*) »

ALIA ALLEGORIA.

Si essemus digni audire vocem illius tubæ cælestis quam audivit Joannes, sicut ipse dicit in libro Apocalypsis, quæ ad eum locuta est, dicens: « Ascende huc et ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc (*Apoc. iv.*) » et si cum eo ipso possemus esse in spiritu, hoc est, ex toto effici spirituales, ut nihil carnale, nihil terrenum **343** in nobis penitus remaneret, tunc possibilitas nobis subjaceret, quatenus figuram hujus statuæ allegorico sensu referremus ad textum totius diviniæ Scripturæ. Igitur quoniam Genesis librum principium divinarum Scripturarum esse non ignoramus, non immerito per eundem librum caput hujus statuæ intelligimus. Et quia Evangelium, quod Dominus Jesus Christus condidit, semper in Veteri Testamento absconditum fuit, sicut Ezechiel propheta testatur (*cap. i.*), qui rotam in rotam, hoc est Evangelium in veterem legem se vidisse profitetur. Bene quidem Evangelium idem eidem libro Genesis in parte capitis sociamus, quia legem et Evangelium idem per omnia sonare, itidem prorsus continere, licet dissimilibus verbis, non dubitamus. Sicut ergo per librum Genesis, et per Evangelium, hujus statuæ caput intelligitur, sic justum est ut per libros prophetarum pectus ejusdem accipiat. In pectore enim secreta consilia absconduntur, et sancti prophete secreta consilia Dei antequam evenirent, præscisse dignoscuntur. Unde unus ex eisdem prophetis dicebat: Consilium tuum, Domine, antiquum verum fiat (*Isa. xxv.*): quia vero, ut supra jam diximus, in brachiis solet labor humanus designari, per librum Psalmorum possunt quidem recte brachia hujus statuæ præfigurari, quoniam quidem in eisdem psalmis persæpe mentio fit humani laboris, quemadmodum est illud: « Vide humilitatem meam et laborem meum (*Psal. xxiv.*) » et: In labore h-

minum non sunt (*Psal. lxxv*), et alia multa his similia. Per libros autem Regum debemus intelligere hujus statuæ ventrem æreum, quia sicut in ventre multa occultantur, quæ foris non apparent, sic in libris Regum multa mystica et figurativa sunt, quæ adhuc nos latent. Et quia, sicut jam præfati sumus, de femoribus humana propago egreditur, non inconvenienter per Epistolas beati Pauli et aliorum apostolorum, femora hujus statuæ intelliguntur. Qui Paulus, licet usque ad tertium cœlum raptus sit, et quamvis secreta quædam, quæ ab hominibus non capiuntur in excessu mentis posita audierit, tamen ad disponenda carnalium conjugia humiliter descendit, dicens: « Vir debitum reddat uxori, similiter et uxor viro, et unusquisque suam uxorem habeat propter fornicationem (*I Cor. vii*). » Per tibiae vero quæ totius corporis molem sustinere videntur, modernorum doctorum Scripturas nos oportet accipere. Quæ quidem bene ferreæ fuisse describuntur, quia sicut ferrum omnia domat, sic Scripturæ sanctorum, videlicet Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Gregorii, omnium hæreticorum dogmata destruant et eliminant. In pedibus autem ferreis et fictilibus debemus interpretari doctrinas Catholicorum, simul et hæreticorum, qui erunt in novissimis diebus, quia sicut ferrum cum luto non valet solidari, sic doctrina orthodoxorum cum pravis dogmatibus hæreticorum non poterit concordari. Sicut enim dicit Paulus: « Quæ societas luci ad tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli? » (*II Cor. vi*.)

ALIA ALLEGORIA.

Si moraliter istam statuam discutere volumus, moralem intelligentiam in ea procul dubio reperiemus. Per aurum quippe, de quo caput hujus statuæ fuit, vera sapientia designatur, quæ in duobus verbis existit, scilicet ut a malo penitus declinemus, et quidquid boni agere possumus, non omittamus. Per pectus vero et brachia designantur cogitationes sinceræ et sancta opera, quia justum est, ut quidquid boni homo cogitat, illud sine dilatione opere adimplere satagat. Per ventrem quoque, qui nunquam evacuationem cum salute potest pati, mens nostra signatur, quæ nullatenus a sanctis cogitationibus et spiritualibus meditationibus debet salubriter evacuari. Per femora ærea, de quibus mortalis propago egredi solet, nostra castitas figurari debet, per quam et Deo soli interius nos concedet placere, et

A hominibus exterius sine appetitu vanæ gloriæ bonum exemplum præbere. Per tibiae ferreas, fortitudinem et patientiam nostram intelligamus, ut videlicet fortes in prosperis, patientes in adversis existamus, et genua debilia titubantium fratrum spiritu fortitudinis roboremus. Per pedes ferreos et fictiles gressus nostri possunt designari, quia et prava itinera debemus intente devitare, et rectas vias sollicite incedere, quatenus veraciter de nobis queat dici: « Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini (*Psal. cxviii*). » Longius igitur ab ordine expositionis digressi sumus, dum de statuâ illa mirabili, quam vidit Nabuchodonosor rex subtilius disputavimus. Sed jam idoneum tempus esse reor, ut ad id redeamus unde sumus digressi, et audiamus qualiter Deus omnipotens indicet Sponsæ Filii sui, ubi ipse pascat, et ubi ipse accubet: In meridie, id est in dilectione Dei et proximi. Superius ostendimus quomodo Sponsa sit allocuta Sponsum suum, dicens: *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie* (*Cant. i*); et qualiter idem Sponsus responderit Sponsæ suæ: Quoniam quidem in meridie pascor et accubo, id est in Patre meo, qui est verus merities, maneo, sicut mansi ab æterno. Superest igitur ut Deus omnipotens respondeat Sponsæ filii sui, quomodo ipse similiter accubet et pascat, id est requiescit et manet **344** in meridie, hoc est in Filio suo, quem genuit ab æterno per omnia consimilem sibi. Quod autem Filius in Patre, et Pater in Filio ab æterno manet, omnis auctoritas, tam Novi quam Veteris Testamenti, consona voce prædicat. Unde idem Filius de discipulis in Evangelio dicit: « Pater, volo ut sicut tu es in me et ego in te, ita et ipsi in nobis unum sint (*Joan. xviii*). » Et illud ad Philippum: « Philippe, non credis quia ego in Patre et Pater in me est (*Joan. xiv*). » Sicut igitur superius Sponsa quæsit, non solum a Sponso suo, verum etiam a Patre sui Sponsi, ubi pasceret et ubi accubaret, et illi responsum est ab utroque, quia in meridie, hoc est Pater in Filio, et Filius in Patre, sic et modo si eadem Sponsa quærere vult a Spiritu sancto, ubi ipse pascat, et ubi accubet, idem Spiritus sanctus ei respondebit, quoniam sicut ego a Patre et Filio ineffabiliter procedo, sic nimirum in ambobus pascor et accubo, id est requiesco, maneo, quia cum eis unus Deus sum sicut fui ab æterno.